

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ СТЕВАНОВИЋ И ДРУГИ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представке бр. 43815/17 и 15 других – погледати приложени списак)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

27. август 2019. године

Ова пресуда је коначна, али може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Стевановић и други против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Одбора у саставу:

Georgios A. Serghides, *председник,*

Branko Lubarda,

Erik Wennerström, *судије,*

и Fatoş Ağacı, *заменик секретара Одељења,*

После већања на затвореној седници 9. јула 2019. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је настао на основу шеснаест представки (бр. 43815/17, 43819/17, 46335/17, 46382/17, 58825/17, 72892/17, 77141/17, 77875/17, 77876/17, 77879/17, 77882/17, 78142/17, 79575/17, 83186/17, 5791/18 и 6256/18), које су Суду поднели, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција), шеснаест држављана Србије. Лични подаци подносилаца представки су наведени у додатку ове пресуде.
2. Подносиоце представки је заступала госпођа Т. Стојиљковић, адвокат из Лесковца. Владу Републике Србије (у даљем тексту: Влада) је заступала њихова заступница, госпођа Н. Плавшић.
3. Влади је 25. септембра 2018. године достављено обавештење о представкама у складу са Правилем 54. ставом 2. тачком (б) Пословника о раду Суда.
4. Влада је дала приговор на разматрање представке од стране Одбора. Након разматрања приговора Владе, Суд га је одбио.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносиоци представки су били запослени у друштвеним/ државним предузећима. Вучје, Инкол, Електроуниверзал и Градитељ (у даљем тексту: „дужници”).
6. У корист подносилаца су донете коначне судске одлуке којима се дужницима налаже да подносиоцима исплате зараде и затезне камате, као и накнаде за трошкове. Значајне информације у вези са домаћим поступком у погледу сваке представке наведене су у додатку ове пресуде.
7. Између априла 2009. и септембра 2010. године, Привредни суд у Лесковцу је отворио стечајни поступак против дужника. Пошто су сви извршни поступци против дужника обустављени по сили закона (видети одељак 12. у даљем тексту), подносиоци представки су пријавили своја потраживања стечајном управнику на основу судских одлука наведених у ставу 6. Стечајни управник је закључцима донетим различитих датума признао њихова потраживања у висини главнице дуга увећане за затезну камату до дана покретања стечајног поступка против дужника, како је прописано домаћим законодавством (видети одељак 12. у даљем тексту).
8. Привредни апелациони суд је решењима донетим различитих датума (видети додаток овој пресуди) утврдио да је право подносилаца представки на суђење у разумном року било повређено и доделио им је између 100 и 400 евра (EUR) на име накнаде нематеријалне штете. У односу на петог и седмог подносиоца представке није донета одлука о накнади нематеријалне штете. Наведени суд је такође наложио Привредном суду у Лесковцу да убрза стечајни поступак против дужника.
9. Сви подносиоци представки су се жалили Врховном касационом суду на износ додељених накнада. Врховни касациони суд је одбио њихове жалбе.

10. Уставни суд је одлукама донетим различитих датума током 2017. године утврдио повреду права подносилаца представки на мирно уживање имовине и наложио надлежним државним органима да у року од четири месеца исплати потраживања која су прихваћена од стране стечајног управника (видети горе наведени став 7.). Поред тога, Уставни суд је одлучио да су износи који су додељени на име нематеријалне штете разумни.

11. Убрзо након тога, наведена потраживања су исплаћена од стране надлежних државних органа.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

12. Сагласно члановима 85. и 93. Закона о стечају из 2009. године („Службени гласник РС”, бр. 104/09, 99/11, 71/12, 83/14, 113/17 и 44/18), прописано је да се од дана покретања стечајног поступка против предузећа (приватних и друштвених/државних), било који извршни поступак који је у току против предузећа, обуставља и да затезна камата на сва ненамирена потраживања престаје да тече. Закон о стечају из 2004. године („Службени гласник РС”, бр. 84/04 и 85/05), који је био на снази до ступања на снагу Закона о стечају из 2009. године, имао је готово идентичне одредбе.

ПРАВО

I. СПАЈАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

13. Имајући у виду сличност предмета наведених представки, Суд сматра да је примерено да их испита заједно и да донесе јединствену пресуду.

II. НАВОДНО КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6. КОНВЕНЦИЈЕ И ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БРОЈ 1.

14. Подносиоци представки тврде да правноснажне судске одлуке поменуте у горепоменутом ставу 6. нису у потпуности извршене. Ослањали су се на члан 6. став 1. Конвенције и члан 1. Протокола број 1. који у релевантном делу гласи:

Члан 6. став 1.

„Приликом одлучивања о грађанским правима и обавезама ... свако има право на правично ... саслушање ... од [стране]... трибунала ..”.

Члан 1. Протокола бр. 1

„Свако физичко или правно лице има право на мирно уживање своје имовине....”

A. Допуштеност

1. Поднесци странака

15. Влада је навела да подносиоци представки више немају никаква права да тврде да су жртве у смислу члана 34. Конвенције, с обзиром на то да су оспорене пресуде извршене

и да су домаћи судови признали наводно кршење и доделили одговарајућу и довољну правну заштиту. С обзиром на тешку економску ситуацију у Србији, не може се очекивати да домаћи судови у том погледу додељују веће износе. Влада је додала да је у Србији у релевантно време (у 2016. години) просечна зарада била мања од 400 евра, а просечна пензија мања од 200 евра.

16. Подносиоци представки се нису сложили с тим. Посебно су се жалили, јер им нису исплаћене затезне камате након покретања стечајног поступка против дужника. Такође су тврдили да накнада штете у погледу нематеријалне штете није била довољна.

2. Оцена Суда

17. Суд примећује да су подносиоци представки имали право на главни дуг и затезне камате по законској стопи до покретања стечајног поступка против дужника, што им је и исплаћено. Подносиоцима није исплаћена законска затезна камата након тог датума, јер нису имали право на то (видети горе наведени став 12). Имајући у виду наведено, Суд закључује да су оспорене домаће одлуке у потпуности извршене. У том смислу, Суд се слаже са Владом да иако је Тужена одговорна за дугове друштвених/државних предузећа (видети *Р. Качанор и други против Србије*, бр. 2269/06 и још 5, 15. јануара 2008.) који су утврђени правноснажним пресудама, општа правила домаћег права и даље се примењују на било који извршни, односно стечајни поступак против таквог предузећа. Они чије су пресуде остале неизвршене у поступку против друштвеног/државног предузећа имају могућност да од 2012. године пренесу одговорност за исплату својих потраживања на државу (видети *Маринковић против Србије* (одл.), број 5353/11, 29. јануара 2013. године). У овом случају нема разлога да се детаљно излажу правила која се примењују на потраживања пренета на државу, јер су спорне пресуде извршене убрзо након преношења обавезе (видети горе наведене ставове 10–11).

18. Суд даље понавља да извршење пресуде након значајног одлагања није, у начелу, довољно да подносилац представке буде лишен статуса жртве, осим у случају да су национални органи утврдили дато кршење (барем суштински) и пружили одговарајућу и довољну накнаду (видети *Бурдов против Русије* (бр. 2), број 33509/04, став 56, 15. јануара 2009. године).

19. У овом случају, домаћи судови су изричито утврдили наводно кршење, чиме су делотворно испунили први услов утврђен у судској пракси Суда.

20. Када је реч о другом услову, Суд је већ утврдио у случајевима у којима су поступци дуготрајни да се једна од карактеристика такве правне заштите, која може уклонити статус жртве страни у спору, односи на додељени износ накнаде (видети *Cocchiarella* против Италије [ВВ] број 64886/01, став 93, ЕСЉП 2006-V). Начела која се односе на дуготрајне поступке, такође су применљива у ситуацији када се подносиоци представке жале на кашњења у извршавању правноснажних пресуда донетих у њихову корист, као у овом случају (видети *Кудић против Босне и Херцеговине*, број 28971/05, § 17, 9. децембра 2008. године). Државе које су се, као и Србија, определиле за правни лек који би убрзао поступак и пружио обештећење, слободне су да додељују износе који – иако

нижи од оних које је доделио Суд – ипак нису неразумни (видети горе наведени предмет *Cocchiarella*, § 97).

21. У случајевима против Србије, када правноснажна пресуда донета у радном спору остане неизвршена дуже од пет година, као у овом случају, Суд обично додељује 4.700 евра на име накнаде за нематеријалну штету (видети *Адамовић против Србије*, број 41703/06, став 51, 2. октобар 2012. године, и *Кликовац и други против Србије*, број 24291/08, став 25, 5. март 2013. године). С обзиром на веома велики број неизвршних домаћих одлука против друштвених/државних предузећа, Суд је тај износ смањио на 2.000 евра (видети *Стошић против Србије*, број 64931/10, став 67, 1. октобар 2013. године). При томе је узета у обзир и економска ситуација у Србији коју је споменула Влада. Како је тај износ већ знатно нижи од оног који би Суд обично доделио у таквим случајевима, сматра се да је сваки нижи износ додељен на домаћем нивоу неразуман. Треба ипак додати, да би Суд могао да прихвати нижу домаћу накнаду, уколико се Тужена одлучи за свеобухватно решење и пренесе обавезе за све неизвршене домаће одлуке против друштвених/државних предузећа на државу на основу закона *by virtue of law* (видети *Кнежевић против Босне и Херцеговине* (одл.), број 15663/12, §§ 11–15, 14. марта 2017. године, прихватајући домаћу накнаду у износу од 50 евра на име нематеријалне штете).

22. Будући да су подносиоци представки добили мање од 2.000 евра у том погледу, они нису изгубили статус жртве у смислу члана 34. Конвенције. Према томе, приговор Владе се мора одбацити. С обзиром на закључак да су наведене домаће одлуке у потпуности извршене (видети горе наведени став 17.), нема потребе да се испитују преостали приговори Владе.

23. Како представка није ни очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције, нити је неприхватљива по било којем другом основу, мора се прогласити допуштеном.

В. Основаност

24. Суд је често утврђивао кршење члана 6. став 1. Конвенције и члана 1. Протокола број 1. у случајевима у којима су покренута слична питања (видети, између многих других случајева, *Р. Качапор и други*, цитирани горе, и *Црнишанин и други против Србије*, број 35835/05 и 3 других, 13. јануар 2009. године). Нема разлога за одступање од такве судске праксе.

25. У складу с тим, дошло је до кршења члана 6. став 1. Конвенције и члана 1. Протокола број 1.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

26. Члан 41. Конвенције гласи:

„Када Суд утврди кршење Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

А. Штета, трошкови и издаци

27. Подносиоци представки су тражили по 2.000 евра на име нематеријалне штете, по 1.500 евра за трошкове и издатке настале пред домаћим судовима и по 1.000 евра за трошкове и издатке пред судом.

28. Влада је сматрала да су захтевани износи превисоки.

29. С обзиром на своју судску праксу (видети горе наведени предмет *Стошић*), Суд подносиоцима представки додељује по 2.000 евра, умањено за било који износ који је у том погледу већ исплаћен на домаћем нивоу, у односу на нематеријалну штету, трошкове и издатке, те одбацује остатак потраживања подносилаца представки за праведно намирење.

В. Затезна камата

30. Суд сматра да је одговарајуће да затезна каматна стопа буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке, уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Одлучује* да споји представке;
2. *Проглашава* представке допуштеним;
3. *Сматра* да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције;
4. *Сматра* да је дошло до повреде члана 1. Протокола број 1;
5. *Сматра*

(а) да Тужена мора да плати подносиоцима представки, у року од три месеца по 2.000 евра (две хиљаде евра), умањено за било који износ који је по том основу већ могао бити исплаћен на домаћем нивоу, на име нематеријалне штете, трошкова и издатака, као и било који порез који се може наплатити, а који се претвара у валуту Тужене државе по курсу који је важио на дан исплате;

(б) да ће након истека поменутог рока од три месеца до исплате, камата бити обрачуната на горе поменуте износе по стопи која је заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке, уз додатак од три процентна поена.

6. *Одбацује* остале захтеве подносилаца представки за правично задовољење.

7. Састављено на енглеском језику и прослеђено у писаном облику 27. августа 2019. године, у складу с правилом 77. §§ 2. и 3. Пословника о раду суда.

Fatoş Aracı

заменик секретара

Georgios A. Serghides

председник

Бр.	Број представке и датум подношења	Име подносиоца представке Датум рођења	Коначна домаћа одлука (првостепени суд, број предмета, датум одлуке)	Извршни налог (извршни суд, бр. предмета, датум налога)	Коначна домаћа одлука која се тиче дужине поступка (првостепени суд, број предмета, датум одлуке)	Износи додељени на домаћем нивоу за нематеријалну штету	Детаљи о одлуци Уставног суда
1.	43815/17 12.06.2017. године	Срђан СТЕВАНОВИЋ 06.07.1965. године	Општински суд у Лесковцу П. број 2663/2003 07.10.2003. године	Општински суд у Лесковцу И. број 1313/07 08.05.2007. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 251/15 13.05.2015. године	170 евра	Уж-6940/2015 27.04.2017. године
2.	43819/17 12.06.2017. године	Горан ИЛИЋ 12.09.1969. године	Општински суд у Лесковцу П. број 2575/03 20.11.2003. године П1. бр. 3239/07 13.03.2008. године	Општински суд у Лесковцу И. број 4338/07 10.12.2007. године И. број 1316/08 03.07.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 122/15 17.03.2016. године	250 евра	Уж-6963/2016 (Уж-2506/2014) 27.04.2017. године
3.	46335/17 14.06.2017. године	Радмила СТАМЕНКОВИЋ 03.04.1951. године	Општински суд у Лесковцу П. број 1255/03 13.11.2003. године П1. број 3308/07 14.02.2008. године	Општински суд у Лесковцу И. број 4172/07 27.11.2007. године И. број 1812/08 18.09.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 122/15 17.03.2016. године	250 евра	Уж-6963/2016 (Уж-2506/2014) 27.04.2017. године
4.	46382/17 13.06.2017. године	Слађана НОВАКОВИЋ 03.02.1963. године	Општински суд у Лесковцу П. број 2034/03 13.06.2003. године П1. број 2797/07 01.02.2008. године	Општински суд у Лесковцу И. број 757/06 03.05.2006. године И. број 1602/08 30.06.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 122/15 17.03.2016. године	250 евра	Уж-6963/2016 (Уж-2506/2014) 27.04.2017. године

5.	58825/17 02.08.2017. године	Злата ПАВЛОВИЋ 23.06.1962. године	Општински суд у Лесковцу Пп. број 1932/06 25.06.2007. године	-	Привредни апелациони суд Р4 Ст 167/15 20.08.2015. године	-	Уж-10085/2016 22.06.2017. године
6.	72892/17 02.10.2017. године	Тамара КОСТИЋ 19.07.1961. године	Општински суд у Лесковцу П. број 1032/01 13.06.2001. године П. број 2651/2001 05.12.2001. године П. број 4098/2003 01.08.2003. године П. број 2167/04 10.11.2004. године	Општински суд у Лесковцу И. број 1328/01 17.07.2001. године И. број 1390/02 18.07.2002. године И. број 3662/03 28.11.2003. године И. број 305/05 20.12.2006. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст. 84/2015 22.05.2015. године	100 евра	Уж-7258/2015 (Уж-1407/2014) 01.06.2017. године
7.	77141/17 23.10.2017. године	Радмила ИЛИЋ 03.12.1947. године	Општински суд у Лесковцу Пп. број 3504/07 25.02.2008. године	Општински суд у Лесковцу И. број 1684/08 18.09.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 869/2014 06.04.2015. године	-	Уж-6950/2015 20.04.2017. године
8.	77875/17 30.10.2017. године	Томислав БОРЂЕВИЋ 11.09.1948. године	Општински суд у Лесковцу П. број 862/03 (940/03) 04.03.2003. године Пп. број 3130/07 10.01.2008. године	Општински суд у Лесковцу И. број 4201/07 28.11.2007. године И. број 3109/08 04.11.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 104/15 16.06.2016. године	170 евра	Уж-40/2017 (Уж-2506/2014) 07.09.2017. године
9.	77876/17 30.10.2017. године	Драган ЦВЕТКОВИЋ 11.10.1953. године	Општински суд у Лесковцу П. број 1928/03	Општински суд у Лесковцу И. број 1227/08	Привредни апелациони суд Р4 Ст 116/15	170 евра	Уж-4184/2016 (Уж-2506/2014) 20.09.2017. године

			13.06.2003. године	26.03.2008. године	29.12.2015. године		
10.	77879/17 30.10.2017. године	Слађана КРСТИЋ 16.02.1968. године	Општински суд у Лесковцу П. број 2467/03 20.05.2003. године	Општински суд у Лесковцу И. број 1525/07 28.06.2007. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 116/15 29.12.2015. године	170 евра	Уж-4184/2016 (Уж-2506/2014) 20.09.2017. године
11.	77882/17 31.10.2017. године	Оливера ЂОРЂЕВИЋ 28.09.1976. године	Општински суд у Лесковцу П. 1. број 1162/06 20.09.2006. године П1. број 469/09 24.06.2009. године	Општински суд у Лесковцу И. број 168/09 03.11.2009. године И. број 3412/09 07.12.2009. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 2840/15 15.06.2016. године	170 евра	Уж-9747/2016 19.07.2017. године
12.	78142/17 03.11.2017. године	Златица СТЕФАНОВИЋ 02.02.1959. године	Општински суд у Лесковцу П. број 424/04 16.03.2005. године П. 1. број 1912/06 05.12.2006. године	Општински суд у Лесковцу И. број 283/06 28.04.2006. године (И. број 413/07 23.04.2007. године) И. број 598/07 08.02.2007. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст. 498/14 14.01.2015. године	400 евра	Уж-2924/2015 (Уж-1932/2014) 18.05.2017.године
13.	79575/17 13.11.2017. године	Раде ГАВРИЛОВИЋ 11.03.1954. године	Општински суд у Лесковцу П. број 902/2003 30.06.2003. године П1. број 1130/06 20.07.2006. године	Општински суд у Лесковцу И. број 4332/07 08.02.2008. године И. број 4317/07 21.04.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст 1931/15 20.08.2015. године	100 евра	Уж-931/2016 28.09.2017. године
14.	83186/17 06.12.2017. године	Аца ПАВЛОВИЋ 24.10.1961. године	Општински суд у Лесковцу	Општински суд у Лесковцу	Привредни апелациони суд	270 евра	Уж-7341/2015 20.09.2017. године

			П. број 1310/03 20.03.2003. године ПП. број 2859/07 05.02.2008. године	И. број 3515/07 09.10.2007. године И. број 1254/08 20.05.2008. године	Р4 Ст 849/14 27.05.2015. године Р4 Ст 870/14 04.06.2015. године		
15.	5791/18 22.01.2018. године	Сунчица ЈОРГАЧЕВИЋ 19.01.1967. године	Општински суд у Лесковцу ПП. број 3252/07 30.01.2008. године	Општински суд у Лесковцу И. број 2604/08 04.11.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст. 124/2015 27.05.2015. године	100 евра	Уж-412/2016 09.11.2017. године
16.	6256/18 22.01.2018. године	Саша СТАНКОВИЋ 17.05.1967. године	Општински суд у Лесковцу ПП. број 263/08 15.04.2008. године	Општински суд у Лесковцу И. број 2923/08 12.12.2008. године	Привредни апелациони суд Р4 Ст. 124/2015 27.05.2015. године	100 евра	Уж-412/2016 09.11.2017. године